

О. Ф. Волик, старший викладач кафедри вищої математики та інформатики Академії митної служби України

О. В. Кащєєва, старший викладач кафедри вищої математики та інформатики Академії митної служби України

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБМІН ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З МИТНИМИ ОРГАНАМИ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ

У статті розглядаються питання якості інформаційного обміну Державної митної служби України з митними органами іноземних держав та головні напрями її вдосконалення.

В статье рассматриваются вопросы качества информационного обмена Государственной таможенной службы Украины с таможенными органами иностранных государств и главные направления её усовершенствования.

In the article consider questions about quality of informational exchanging between Custom development of Ukraine and custom developments of foreign countries and the main ways of it's improvement.

Ключові слова. Митна справа, інформаційний обмін, попередня інформація, статистика взаємної торгівлі, інформаційні технології.

Вступ. На сьогоднішній день ефективна організація роботи митної служби надзвичайно важлива для громадян, суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та держави. Використання інформаційних технологій у сфері зовнішньоекономічної діяльності, запровадження комплексної системи управління ризиками й розвиток систем електронного декларування сприяють удосконаленню митної системи, наближенню до європейських стандартів здійснення митних процедур. Значення інформаційних технологій у митній справі відображено в Міжнародній конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур (Київська конвенція, 1999). Київська конвенція розглядає інформаційні технології як один з принципів митного оформлення, реалізація якого сприятиме спрощенню та гармонізації митних процедур, передбачає максимальне практичне використання інформаційних технологій.

Аналіз ефективності й кількості митних процедур, які застосовуються нині, показує, що вони не повною мірою відповідають визнанам в усьому світі процедурам, таким як: попереднє інформування, електронне декларування, система керування ризиками, постаудит, Рамкові стандарти безпеки і сприяння торгівлі. Їх запровадження можливе лише шляхом реалізації заходів, спрямованих на використання принципів інтегрованого керування за допомогою інформаційних технологій.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження інтенсивності та якості інформаційного обміну з митними органами іноземних держав, який через дослідження закономірностей і тенденцій розвитку дозволить виробити пропозиції щодо подальшого максимального використання ресурсів міжнародного співробітництва для оптимізації митних процедур і для модернізації матеріально-технічної бази митної служби України.

Результати дослідження. Питання міжнародного співробітництва та інформаційного обміну у сфері діяльності митних органів досліджували П. Пашко, І. Піковський, О. Гу-

© О. Ф. Волик, О. В. Кащєєва, 2009

ляйкін, А. Мешеряков, Н. Єдинак та ін. Проте вони розглядали тільки окремі міжнародно-правові [1, 6–8], кримінально-правові, статистично-аналітичні аспекти [2–4], які загалом не вичерпують різноплановості цієї проблеми. Питання основних напрямів міжнародного співробітництва держав у сфері діяльності митних органів не набуло належного висвітлення в сучасній науковій літературі, що свідчить про необхідність окремого дослідження.

Організація обміну інформацією між Державною митною службою України та митними органами інших держав здійснюється на основі міжурядових та міжвідомчих угод [1, 17; 3, 4].

Міжвідомчі угоди за своїми напрямками поділяються на такі (рис. 1):

- міжвідомчі угоди про реалізацію міжурядових двосторонніх угод про співробітництво в митних справах (протоколи про прямі зв'язки);
- міжнародні угоди про організацію обміну інформацією про товари і транспортні засоби, які переміщуються через митний кордон України (протоколи про обмін даними про товари);
- міжвідомчі угоди про порядок взаємодії з питань обміну даними митної статистики про торгові операції (протоколи про обмін статистикою);
- міжвідомчі угоди про співробітництво в галузі контролю митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон України (протоколи про митну вартість);
- міжвідомчі угоди щодо організації обміну попередньою інформацією про товари і транспортні засоби, які переміщуються через митний кордон (протоколи про попередню інформацію).

Особливе призначення протоколів про прямі зв'язки – застосування положень міжурядових угод для ефективного контролю за переміщенням товарів, пасажирів і транспортних засобів між державами та налагодження механізму оперативного обміну інформацією з цих питань. Співробітництво в рамках таких протоколів здійснюється з певною періодичністю у формі обміну запитами та проведення робочих зустрічей між представниками прикордонних митних органів і тих, у зоні діяльності яких проходить лінія державного контролю.

Протоколи про обмін даними про товари спрямовані на підвищення ефективності митного контролю товарів, які переміщуються через кордон держав з метою захисту їх економічних інтересів. Формою співробітництва у рамках таких протоколів є постійний обмін інформацією на рівні центральних митних органів про товари і транспортні засоби, які переміщуються через спільний кордон. Положеннями таких протоколів узгоджують призначений для передачі перелік відомостей про товари і транспортні засоби, які переміщуються, порядок передачі інформації, структуру та формат даних, вимоги до захисту інформації, а також порядок внесення відповідних позначок у документи для ідентифікації товарів і транспортних засобів. Це дозволяє прикордонним митним органам одержувати краще інформаційне забезпечення для виявлення та припинення митних порушень.

Протоколи про обмін статистикою сприяють підвищенню достовірності митної статистики зовнішньої торгівлі держав; підвищенню ефективності у виявленні та відверненні можливих порушень тарифного і податкового законодавства. Формою співробітництва в рамках таких протоколів є обмін інформацією через уповноважених осіб. Ця інформація містить дані митної статистики взаємної зовнішньої торгівлі на рівні 6 знаків Гармонізованої системи опису та кодування товарів у розрізі країни (відправлення, призначення та походження), а також дані про кількість і вартість. Статистичними даними обмінюються один раз на півріччя і за підсумками року.

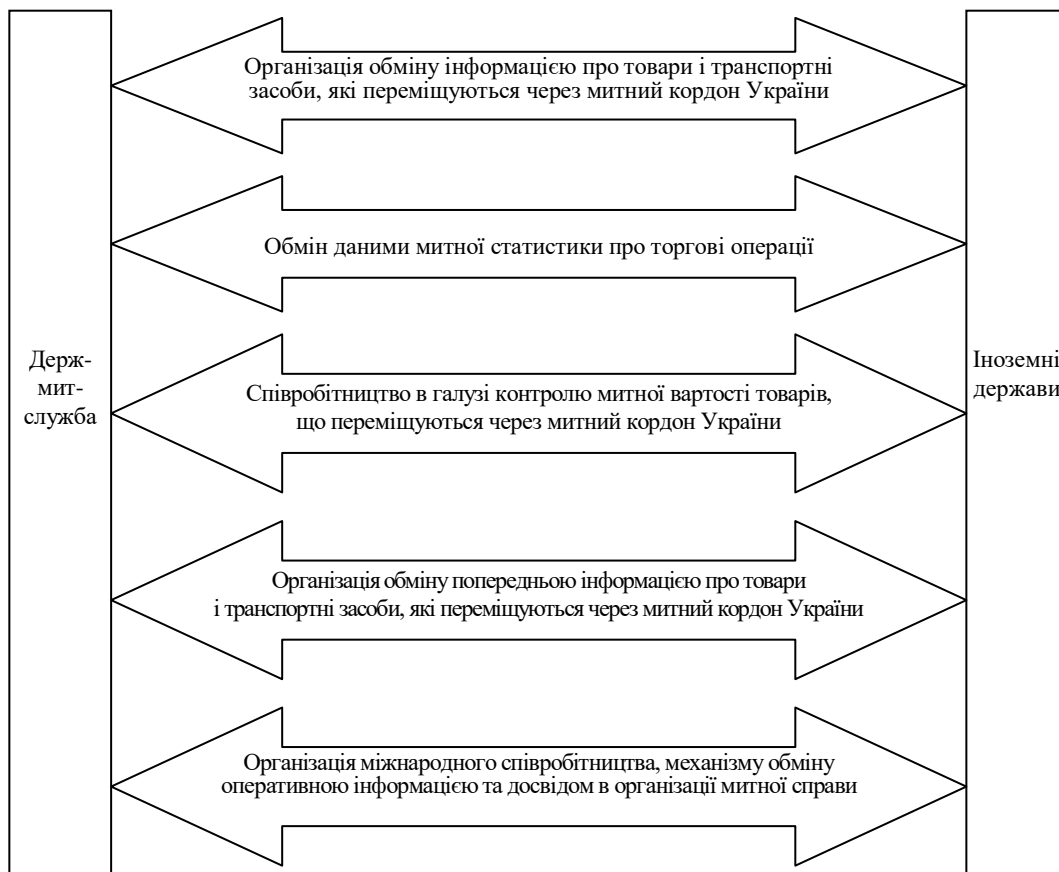

Рис. 1. Напрями міжнародного співробітництва Державної митної служби з іноземними державами у сфері діяльності митних органів

Протоколи про митну вартість спрямовані на забезпечення сприятливих умов для здійснення зовнішньоекономічної діяльності, спрощення митних процедур та усунення існуючих бар'єрів у взаємній торгівлі держав, пов'язаних з тарифним і нетарифним регулюванням зовнішньоторговельних операцій. У рамках дії таких протоколів та на підставі відповідних норм національного законодавства митні органи постійно виконують:

- обмін ціновою інформацією, формалізованою в рекомендаціях центральних митних органів держав-сторін;
- обмін первинною інформацією про чинники, які впливають на формування цін на товари, що переміщуються в рамках взаємної торгівлі;
- обмін зразками рахунків-фактур, що застосовуються в комерційній практиці двох держав, зокрема зразками рахунків-фактур підприємств – добросовісних учасників зовнішньоекономічної діяльності, а також зразками товаросупровідних документів (транспортних, страхових);
- обмін основними нормативними документами з питань митної оцінки.

Найсучасніші міжвідомчі угоди щодо організації обміну попередньою інформацією про товари і транспортні засоби, які переміщуються через митний кордон. Формою співробітництва в рамках таких угод є обмін відомостями, які одержані під час митного оформлення товарів і транспортних засобів, що вивозяться з території однієї держави, якщо пункт призначення (шлях транзиту) розташовано на території іншої держави, у формі електронних документів про товари і транспортні засоби до перетинання ними кордону в безперервному режимі. Попередня інформація використовується виключно в митних цілях і не може передаватися іншим особам без письмової згоди митних органів держави-сторони, яка передала інформацію, за винятком випадків передання інформації до державних органів або її використання в судах відповідно до національного законодавства держав. Конфіденційність отриманої інформації забезпечується відповідно до національного законодавства держав-учасниць.

В умовах подальшої інтеграції України до міжнародного економічного простору зростає вплив зовнішньої торгівлі на розвиток економіки нашої країни. Статистика зовнішньоекономічних зв'язків в умовах ринкової економіки – це один з головних індикаторів такого впливу, котрий має відображати як поточний стан справ, так і давати можливість оцінити подальші перспективи.

У рамках міжвідомчих угод держав СНД первинними статистичними даними при формуванні статистики зовнішньої торгівлі прийнято вважати дані митних документів про товари, які переміщуються через митний кордон держави, що сприяє значному підвищенню рівня їх достовірності та оперативності збирання й обробки. Порівняльний аналіз даних митної статистики взаємної торгівлі товарами дає можливість виявити причини розбіжностей даних, що можуть бути наслідками методологічних особливостей ведення митної статистики різних країн, а також обумовлюватись іншими причинами, в тому числі шахрайськими діями з боку суб'єктів підприємницької діяльності.

Статистичні дані в країнах СНД збираються різними шляхами, під впливом деяких особливостей національних законодавств. Тому механічне порівняння статистичних даних без детального аналізу методологічних особливостей їх формування не дозволяє об'єктивно оцінити причини і величину розбіжностей [2, 8].

Основні характерні причини розбіжностей у підготовці статистичних даних до зіставлення пов'язані з:

- методологічними особливостями формування статистики;
- національними особливостями спрощеної класифікації окремих товарів;
- національними особливостями обліку товарів, що оформлені в митному відношенні на підставі одного з проміжних митних документів (тимчасові, періодичні, неповні, загальні ВМД і т. д.);
- національними особливостями обліку товарів, які переміщуються стаціонарними видами транспорту (трубопроводами, ЛЕП і т. д.);
- національними особливостями обліку товарів, що переміщуються через різноманітні склади тимчасового зберігання;
- різницею в моменті обліку товарів у країні експорту та імпорту (оформлені на межі звітних періодів);
- географічними особливостями здійснення торговельних угод;
- відмінностями у правових нормах застосування митних режимів;
- застосуванням різних класифікацій при заповненні ВМД (попереднє зіставлення даних).

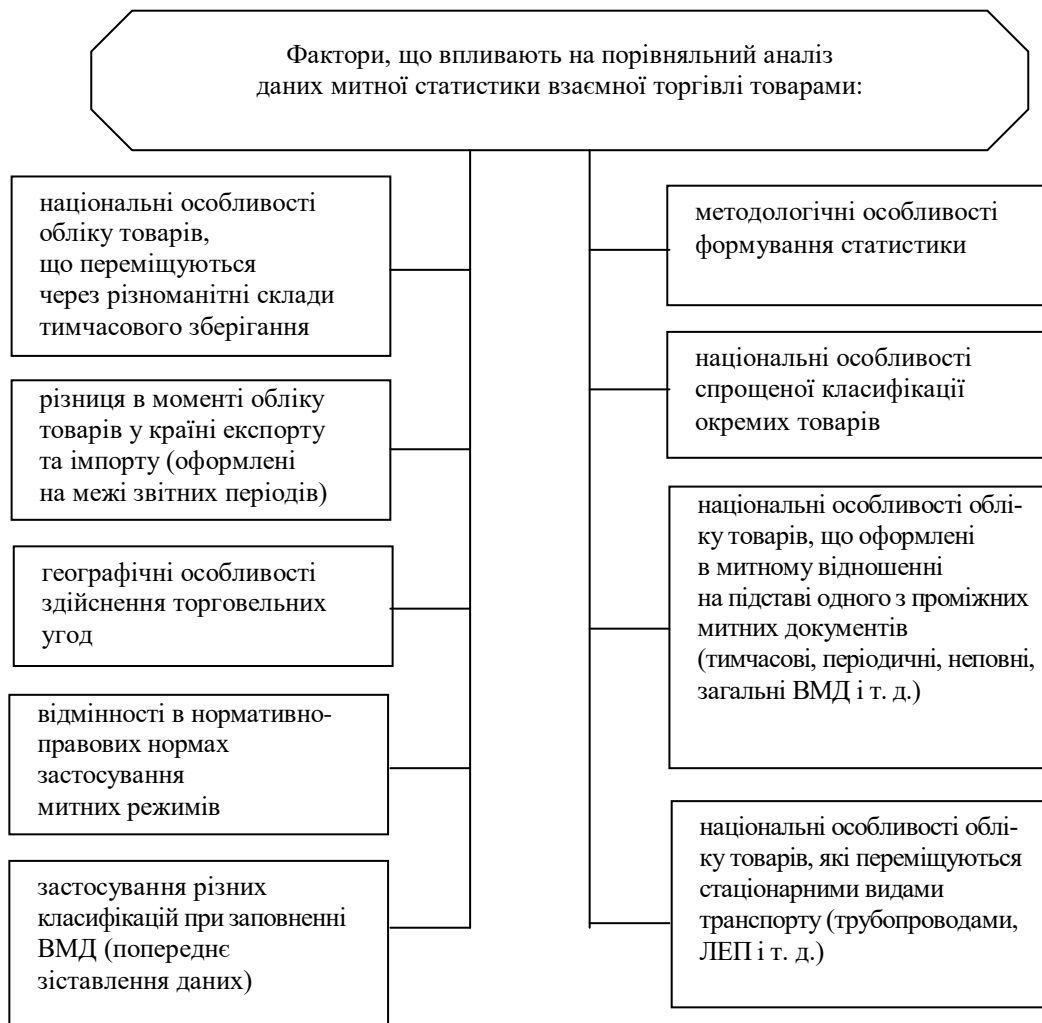

Рис. 2. Причини розбіжностей при порівняльному аналізі статистичних даних взаємної торгівлі товарами у країнах СНД

Висновки. Міжнародне співробітництво Державної митної служби України з митними органами інших держав виконується в рамках певних сфер, основні з них такі:

- 1) оперативно-правова та адміністративна сфера;
- 2) інформаційно-статистична сфера;
- 3) сфера технічного співробітництва.

Ураховуючи викладене, можна сказати, що міжнародні угоди про співробітництво в митних справах спрямовані на зміцнення міжнародного співробітництва та обмін досвідом в організації митної справи, а також на обмін інформацією, необхідною для відвернення, розслідування і припинення митних порушень, стаючи однією зі складових національної безпеки.

Література

1. Пашко П. В. Функції митної політики [Текст] / П. В. Пашко // Вісник АМСУ. Економіка. – 2009. – № 1. – С. 16–22.
2. Гуляйкін О. Поглиблення взаємодії держав – учасниць СНД в сфері митної статистики [Текст] / О. Гуляйкін // Митниця. – 2009. – № 3 (52). – С. 4–5.
3. Пунь С. Основні напрями та сфери міжнародного співробітництва держав із протидії транснаціональній організованій злочинності [Текст] / С. Пунь // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 5. – С. 29–32.
4. Гончарова Ю. Двосторонні угоди – правова основа для міжнародного митного співробітництва [Текст] / Ю. Гончарова // Митниця. – 2009. – № 1 (50). – С. 6–7.
5. Мещеряков А. А. Фінансовий контроль у системі зовнішньоекономічної безпеки [Текст] / А. А. Мещеряков, Л. Ф. Новікова, В. В. Жиленко // Вісник АМСУ. – 2008. – № 4 (40). – С. 59–64.
6. Карамбович І. М. Митний тариф як основа механізму тарифного регулювання [Текст] / І. М. Карамбович, Т. Д. Ліпихіна // Вісник АМСУ. – 2008. – № 4 (40). – С. 65–70.
7. Єдинак Т. С. Постмитний аудит як фактор забезпечення економічної безпеки країни: зарубіжний досвід та українська перспектива [Текст] / Т. С. Єдинак, В. Ю. Єдинак // Вісник АМСУ. – 2008. – № 4 (40). – С. 70–76.
8. Єсипчук Н. Перспективи митного контролю: постаудит [Текст] / Н. Єсипчук // Митниця. – 2009. – № 2 (51). – С. 8–9.

УДК 351.863:378

Т. О. Пасічник, викладач кафедри менеджменту
ЗЕД Академії митної служби України

ОСВІТНІЙ ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Досліджено освітній фактор економічної безпеки держави. Встановлено, що постійне зростання рівня освіченості в суспільстві є визначальним чинником економічного розвитку України. Реалізація стратегічних цілей освіти повинна стати пріоритетним завданням розвитку держави.

Исследован образовательный фактор экономической безопасности государства. Установлено, что постоянное повышение уровня образованности в обществе является определяющим фактором экономического развития Украины. Реализация стратегических целей образования должна стать приоритетной задачей развития государства.

The educational factor of the state economic security is investigated in the article. It is stated that the regular growth of the society educational level is the determinative factor of the economic progress for Ukraine. The strategic educational goals realization should be the prior target of state development.

Ключові слова. Освітня система, економічна безпека, вимоги до людини в сучасному економічному середовищі.

Вступ. Нині основу національної безпеки країни становлять не стільки чинники силової чи фінансової могутності держави, скільки рівень розвитку людських ресурсів як головна передумова створення її соціокультурного, духовного та економічного потенціалу. Відомо, що визначальний вплив на розвиток людських ресурсів здійснюють сформовані рівень та якість освіти і науки. Саме тому питання освітньої системи, що стала фундаментом економічної безпеки держави, потребує не просто детальнішого вивчення, а постійних досліджень.

© Т. О. Пасічник, 2009